

LETO
3

TOVARNIŠKI

JESENICE-
FUŽINE

VESTNIK

KRAJSKE
INDUSTRIJSKE
DRUŽBE

VAM, KI STE SE POSLOVILI...

Skupaj smo še romali lansko leto na pokopališča, na njive večnega počitka. Letos ste med tistimi, katerim je namenjen ta dan, tudi Vi, očetje, matere, otroci, prijatelji in znanci. Ko bomo romali na njive miru, kjer so med cipresami in žalostnimi rožami Vaši sveži grobovi, bo v naših srcih obnovljena globoka žalost. Z Vami namreč so iz naših domov odšli redniki, možje, odšlo je dobro in skrbno srce materino, odšla radost in vedrost otrok, odšli prijatelji in znanci, ki jih na potu skozi življenje ne bomo več srečali. Mnogokje je z Vami odšlo sonce vse sreče.

Za ta dan in za svojimi rajnimi obudi človek najlepša čustva in jih posveti svojim dragim. Na grobove položimo zadnje cvetje, olepšamo grede in prižgemo svečke ter obstojimo ob njih v molitvi. Tako je bilo, tako bo večno...

Ko danes mnogo beremo o fronti med Francozi in Nemci, ko čitamo o zavzetju tega in onega zemljišča v tistem kraju, se človek nehote najbolj živo spomni grobov.

Veliko je v tistih krajih življenja, veliko vedrega in vabljivega in lepega, da bi človek navezal spomine. Veliko je tam tudi dela, kmečkega, rudarskega industrijskega, ki je ogromno, da kar grmi po ušesih in ostane nepozabno tistemu, ki ga je doživel. Toda poglobitni vtis dajo grobovi. Presveži so še, da bi jih pozabili in preogromne so njive, kjer so zakopani milijoni ljudi, očetov, sinov, bratov...

Ne bom tu govoril o največjem pokopališču na vsej zemlji — o Verdunu. Francoski državnik Briand je svojčas rekel, da bi moralo zasedati tam društvo narodov in se tam vršiti vsi razgovori državnikov, da bi šele doumeli zverstvo vojn. Vtis pokopališča Verduna se ne da popisati, ker v slovarjih ni besed, kakršna so čustva ob pogledu na njivo zamrlih človeških življenj. Vsak dan romajo tja svojci, vsak dan in z vseh dežel in držav, in ni dneva, da ne bi videl sto plakačih.

In vkljub temu zopet...

Najbolj živo mi je v spominu pot, ki sem jo opravil na dan Vseh svetnikov

čez tista polja in gozdove, kjer so se vršili prvi sedanji boji med Francozi in Nemci — čez zemljišče, ki so ga Francozi zavzeli in sedaj pred dnevi menda zopet zapustili.

Svet, ki se razprostira severno od železniške proge Saarbrücken—Benningen—Merlebach, Carling, Creutzwald, Hargarten—Teterchen itd. — Metz, je posejan z bogatimi rudniki, s polji in gozdovi. — Zemlja je bolj rdečkasta, kar kaže na rudno zemljo. Rudniki so ob progi na vsak korak, kakor na francoski, tako tudi na nemški strani. Dokler je bilo saarsko ozemlje še pod francosko upravo, je na tej meji bujno cvetela obrt »šmugljanja« cigaret. Francozi so namreč Posarju prodajali polovico cenejše in prav tako kvalitetne cigarete. To so pravi Francozi opazili in gotovo je te cenejše posarske cigarete kadila vsa vzhodna Francija. Ko so prijemali moške, se je stvar prelevila na ženske, do katerih so bolj obzirni in v tistem kraju ni bilo takrat videti ženske, ki ne bi imela prebujnih prsi.

(Nadaljevanje na 2. strani!)

Muslimansko pokopališče — znaki nekdanje preteklosti osmanske oblasti po južnih krajih naše domovine. Ta pokopališča se bodo spremenila — kot poročajo časopisi — v sadovnjake

Iz fotoarhiva Smolej

NAŠI OKOLIŠKI KRAJI

Dobrava

Pri razgledovanju po naših okoliških krajih smo se sicer Dobrave že nekoliko dotaknili, a le v toliko, da spada ta velika, lepa vas v občino Gorje ter župnijo Zasp. Ker pa je Dobrava tako važen kraj za naše obrate in ki nam daje poleg Jesenic in Koroške Bele največ delavskih moči, ne bo odveč, če se nekoliko izprehodimo po tej gorenjski vasi.

Šaljivci pravijo, da je Dobrava sploh največji kraj na Gorenjskem, in sicer tako velik, da Dobrave niso mogli pozidati na enem mestu, pač pa so jo prenesli še drugam. Iz tega sta potem nastali Dobrava pri Bledu in pa Dobrava pri Kropi.

Pred, recimo, 30 leti je bilo na Dobravi vse drugače kot pa je dandanes, tedaj je bila to tipična kmečka vas, kjer je bilo več gospodarskih poslopij kot pa stanovanjskih hiš. Domačin Dobravec ni nikoli trkal na tovarniška vrata ter prosil za delo. Lepo, ravno polje in gozd sta mu nudila dosti zaslužka in kruha. Dobrava, ki ima zelo ugodno, sončno lego, je bila do predvojnega časa znana tudi kot letoviški kraj, zlasti za takšne, ki so se morali ozirati na denarnico, ker tu so se mnogo bolj poceni »oddihovali« kot pa na Bledu, na letovišču so bili pa le, in to je bilo za take glavno. Celo dva hotela je imela Dobrava tiste čase, ki sta bila poletne mesece polno zasedena. Danes teh ni več, obe veliki stavbi sta last KID, v katerih je lepo število tovarniških stanovanj. Četudi ni hotela, je Dobrava dobro preskrbljena v gostinskem oziru, saj vsakdo, ki pride na Dobravo, ve kje je pri Matjanu, ali pa Staretu.

Če je marsikatera gorenjska vas prikrita široki javnosti, je pa Dobrava znana vsakomur, kdor je kdaj vzel popotno pa-

Čez mejo pa si sicer lahko šel, kakor si želel. Tako nad rudniškimi polji Carling—Creutzwald se je dvigala čudovita zemlja. Ne Bog ve kako obdelana, a neskončno lepo položena. Človek se bi v logih utopil, tako veličastni in dolgi so. Na tej zemlji rastejo bujno gozdovi — neizmerni, vmes pa — tudi sredi gozda — ležijo jezera, polna letoviščarskega življenja. Pa zopet gozd in zopet polje, tako tja do reke Saare.

Tam sem, hodeč po vaških pokopališčih, prišel do roba na polju, s katerega so pravkar spravili zadnje pridelke. Bile so nekake ozare med njivami, ki sta ležali vsaka na eno stran obronka. Dobra obrambna točka! Tako je tudi bilo. Tu je bil še viden strelski jarek iz stare vojne — deloma že zasut.

Tam je bil grob. Grob, čisto na polju, med njivami. Zbita čelada je ležala na grobu in še nekaj ropotije, ki je spominjala na vojno.

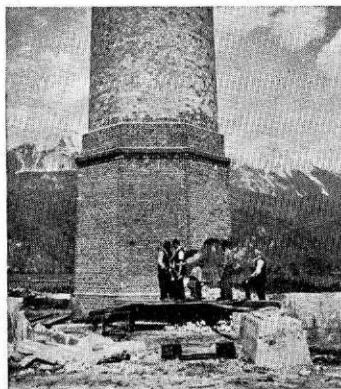
Ob tistem grobu sva obstala s prijateljem g. Cvarom. Koliko takih grobov je v tisti zemlji.

Ko sedaj zopet udarjajo granate v to zemljo, letijo s prstjo v zrak kosti vojakov iz stare vojne.

Lotaringija je bogata zemlja na meji dveh močnih držav, zato je tam industrija grobov, zato srečaš tam grob na stezi, ko greš čez polje. A. K.

lico v roke in usmeril svojo pot na gorenjsko stran. Le opazujmo tam pomladi, ko pričenjajo izleti, skoro vsakdo, ki se pripelje na dobravsko postajo in je namenjen v Vintgar, bo izstopil tu ter jo mahnil skozi vas ter dalje po polju do čuvajnice, kjer pa bo že zaslišal šumenje največjega vodopada Radovne.

Ko se je pričelo z gradnjo tovarne elektrod, je Dobrava dobila seveda drugačno lice, zrasla je mogočna stavba z visokim dimnikom, kmečki sinovi so se

Tako je padel

jeli oglašati za zaposlitev, letoviščarji so izginili, tam, kjer je bilo dotlej le vsakdanje kmečko delo, je nastal ropot, iz dimnika se je valil črn dim, ki je silil v dobравske domove in legal na rodovitno polje. Saj je še marsikomu v spominu, da so se žanjice, ki so žele v bližini tovarne, zvečer vračale domov očrnele. Pri gradnji tovarne in razširitvi kolodvora, ker je bilo treba položiti več novih tirov, je bilo zaposlenih tudi več ruskih vojnih ujetnikov, ki pa so se na Dobravi kar dobro počutili. Zanimalo bo, da so ti ujetniki na dan 14. avgusta 1917. hiteli na pomoč v plamenih se rušenci Koroški Beli, katero so zažgale zračne bombe, o čemer smo poročali v zadnji številki našega lista. Če so to priliko ujetniki izkoristili ter si nekoliko »pomogli« z raznimi dobrotami, ki so jih reševali iz gorečih hiš, kdo bi jim to zameril. Skrb, kako se boš ohranil pri življenju, je bila leta 1917. najpoglavnejša.

Dobrava ima podružnično cerkev sv. Štefana s to posebnostjo, da ima stalnega duhovnika, navadno kakega upokojenca. Več let je vršil dušnopastirsko službo dobравski rojak župnik Rev. Jože Sodja, ki je bil dolgo let v Ameriki. Sedaj pa uživa svoj zasluženi pokoj na Dobravi č. g. Jože Seigerschmied, rodom Idričan, torej iz delavskega kraja, ki je zelo plodovit pisatelj ter tudi še sedaj v pokoju mnogo piše, dasi bo čez dve leti pel svojo zlato mašo. Najbolj je znana njegova obširna knjiga: »Pamet in vera«.

Ako te pot zanese na dobравsko pokopališče, boš opazil nagrobnik, vzidan v cerkevno steno, na katerem stoji, da sta tu pokopani dve sestri pesnika dr. Franceta Prešerna. Nagrobnik jima je postavil njiju rojak, pred par leti umrli železno-mašnik Tomo Zupan.

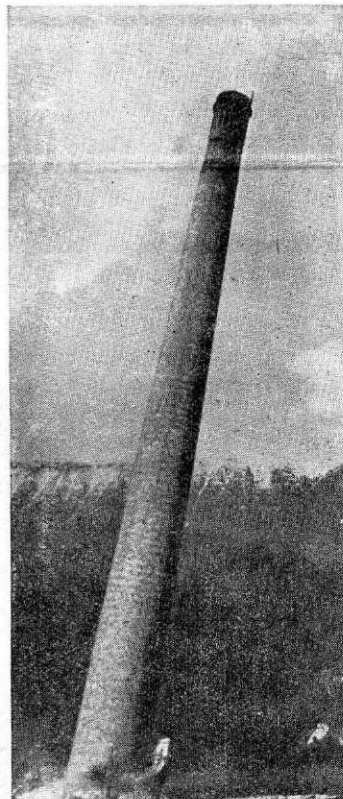
Na praznik sv. Štefana imajo Dobravci tako zvani konjski sejem, od katerega pa je danes ostalo le še ime in par štantov.

Pripovedujejo, da je pred leti obiskala Vintgar večja družba Angležev, med katerimi so bili tudi trije Škotje. Škotje pa so znani po vsem svetu kot največji skopuhi. Da so bili tudi ti, dokazuje tole: Ogledali so si dobравsko cerkev, in to ravno med službo božjo in prav tedaj, ko je mežnar s pušico pobiral po cerkvi. Da bi ne bilo treba seči v žep, je eden izmed Škotov omedlel, druga dva sta ga pa ven nesla, in tako so se vsi trije rešili.

Marsikateri Jeseničan se bo še spominjal čudaka, samotarja po imenu Vormündel, ki je imel svojo »začarano« bajto na dobравskem polju. Le redkokdaj se je prikazal med ljudmi, si sam kuhal in gospodinjl. Bil je nekoč baje dvorni lovec na cesarskem Dunaju ter trdil, da so mu bile dobro znane okoliščine, kako je prišlo do tragedije avstrijskega prestolonaslednika Rudolfa, češ da je bil takrat v neposredni bližini. Pred štirimi leti je prišel na Dobravo ponj njegov nečak ter ga odvedel nekam v Avstrijo, kjer pa je kmalu zatem umrl. Dobravci pa ga bodo imeli še dolgo v spominu, ker je bil sicer usmiljenega srca ter bližnjemu rad pomagal v stiski, kar je tudi lahko storil, ker je prejemal pokojnino.

Ko je tovarna elektrod ustavila svoje obrate, je naše podjetje prevzelo skoro

dobравski dimnik

vse delavce, ki so bili tam zaposleni, a tudi sicer je veliko Dobravcev, ki so dobili delo pri nas. Dokaz temu je dolga vrsta kolesarjev, ki se ob vseh treh izmenah podi po lepi cesti na slavni »volilni« most čez Savo. Drugi dokaz pa je ta, da je današnja Dobrava komaj prepoznati, toliko lepih, praktičnih stanovanjskih hiš je tam zraslo zadnja leta, ki pričajo o marljivosti in varčnosti Dobravcev.

Pričujoča slika nam prikazuje trenutek, ko je mojster Hainisch zrušil dimnik bivše tovarne elektrod, s čimer je izvzemši nekaj zidovja izginil z Dobrave zadnji ostanek podjetja, ki je dolgo vrsto let dajalo marsikomu dober, če tudi težko pridobljeni zaslužek.

Kako so se razvijale topilnice na Kranjskem

Naši predniki fužinarji so bili kmetje, ki so si topili železo sami za lastno potrebo v malih pečicah. Kasneje so postavljali še nekoliko večje topilniške peči, tako zvane »kranjske peči«, ki so proizvajale volkove v približni teži 350 kg. Proizvod je bila mešanica mehkega železa in jekla. Tem so sledile še večje peči, ki so proizvajale volkove v teži približno 1000 kg. To železo je bilo porabljeno za izdelavo žebeljev, podkev in sličnih predmetov. Te peči najdemo v Železnikih, v Kropi, Kamni gorici in v Bohinju. Kasneje so Italijani vpeljali breščanske peči, ki proizvajajo sivo surovo železo, imenovano po italijansko prodolo,

po slovensko grodelj. Te peči imenujejo Nemci Planöfen, slovensko pa plavž. — Najboljši proizvod te vrste sta dobavljala Sava in Javornik, ki sta imela v bližnjih rudokopih ustrezajočo surovino — rodolopatarja? (Spateinsenstein), ki se predeluje v jeklo. Slabša kvaliteta surovega železa se je prodajala tudi v Italijo, kjer so jo pretopili v topovske krogle. Dočim je bilo v naših krajih v XVI. in XVII. stoletju obratovanje že na tako moderni stopnji, so se drugod, n. pr. na Štajerskem, fužinarji ukvarjali še po starem, pri nas že davno opuščnem načinu topljenja železa.

* * *

Težave železne in kovinske industrije

Delegacija Zveze kovinske industrije je obiskala ministra za trgovino in industrijo dr. **Andresa** ter mu izročila načrt uredbe o ustanovitvi posvetovalnega odbora za pospeševanje železne in kovinske industrije pri ministrstvu za trgovino in industrijo. Pri tej priliki je delegacija tudi opisala ministru težave, ki jih ima naša industrija pri nabavi surovin v tujini. Posebno veliko skrb povzroča **nabava koksa**, ker bodo zaloge že v kratkem izčrpane. Zato je delegacija zahtevala, da se pri sedanjih pogajanjih z Nemčijo upošteva tudi to vprašanje, da bi Nemčija dobavila naši industriji potrebne količine koksa.

Druga velika težava naše kovinske industrije je **pomanjkanje starega železja**, ki ga uvažamo največ iz Anglije, nekaterih evropskih nevtrálnih držav in iz Amerike. Mnoge države so prepovedale izvoz

starega železja. Uvoz tega blaga pa je tudi že brez tega zelo otežkočen, zlasti zaradi velike podražitve čezmorskega tovarnega prometa. Tako je kupila Osiječka livarna v Ameriki 150 vagonov starega železja, ki ga je tudi že plačala, ki pa še vedno čaka v ameriškem pristanišču na transport, ker se zaradi prevelikih transportnih stroškov njegov prevoz ne izplača. Družba Sartid ima v Antwerpnu 200 vagonov starega železja, ki ga ne more izvoziti zaradi izvozne prepovedi za staro železje v Belgiji. Tudi druga podjetja imajo podobne težkoče.

V državi pa **manjka tudi niklja, kositra ter anod za galvanizacijo**. Vsekakor bi se morali čimprej storiti potrebni ukrepi, da bi se mogla naša industrija oskrbeti z vsemi surovinami, ki jih potrebuje za svoje nemoteno obratovanje.

Z Jesenic v Zagreb, s klavirjem

O, pač, tudi v sedanjih resnih časih, če smemo mi v naši lepi svobodni domovini tako reči, se včasih pripeti marsikatera zabavna in kratkočasna. Ena takih dogodivščin se je pred nekaj dnevi pripetila našemu sodelavcu, kateri pa se ne prišteva med one, ki imajo po štiri ali petkrat v mesecu denar, marveč samo enkrat, in sicer zadnjega v mesecu... Njegova sestra, uslužbena v Zagrebu, ki pa je visoko glasbeno naobražena, je nenkrat opazila, da v njenem zagrebškem stanovanju nečesa manjka, da je vse tako nekam prazno in pusto. I, kajpada, klavirja ni onega, lepo donečega klavirja, ob katerem je v svojem jeseniškem domačem krogu preživela toliko lepih uric.

»Preljubi moj bratec«, je pričelo pismo, ki je še isti dan odšlo iz Zagreba na Jesenice, namenjeno nič hudega slutečemu bratu. »Bodi tako ljubezniv itd. itd., skratka, pošlji mi čimprej klavir v Zagreb. Kako, na kakšen način, to me ne zanima, ker to je Tvoja stvar. Saj veš, da take zadeve vedno prepuščam le Tebi, samo Tebi. Tvoja Te ljubeča...«

Naš sodelavec je v eni roki med prsti vrtel pismo, z drugo roko pa si segel v lase ter se zamislil, namreč, globoko zamislil, kajti klavir ni morda tamburica ali pa miniaturna harmonika gospoda Budaua, ki se da prenesti pod pazduho ali na hrbtu, pač pa je klavir klavir, ki ga tudi po pošti ni mogoče poslati.

Torej s pošto ne, pač pa kot tovarno, kosovno blago po železnici. Novi pomisli. Klavir treba dobro opaznega v zaboji najprej spraviti po stopnicah na pripravljen voz, z vozom na rampo državne železnice, izpolniti tovarni list, naložiti v vagon, plačati nakladalce, voznika, tovarnino, nato tri ali štiri dni čakati, kdaj bo zaboj v Zagrebu, tam zopet voz, nakladalci, prevoz na stanovanje... ja, šmirčka, je dejal naš cenjeni brat svoje zagrebške sestre, po železniškem tiru klavir že ne bo prišel v hrvaško prestolnico, preveč je potov, stroškov, sitnosti. Torej kako, odločiti se bo treba, sestra ne bo odnehala. Klavir ima sicer svoje tri noge na kolesčkih, vendar pa ti niso primerni za transport, da bi n. pr. pred klavir vpregel konja ali celo vola, radi varnosti instrumenta, da bi šlo počasneje ter se tako napotiti na dolgo, nad dve sto kilometrov dolgo pot.

Tovarni avtomobil bi bil seveda najprikladnejši, toda samega klavirja ne bo vozil, predrag bi bil takšen prevoz. Po daljšem poizvedovanju pa se je le našel prevoznik, ki prevaža razno blago v Zagreb, in do tega se je obrnil naš, že skoraj obupani sodelavec. Pa naj nam sam pove, kako je bilo nadalje s tem prevozom, v vzpodbuden, ali pa svarilen vzgled, kakor kdo vzame.

»Da bi se še za dne pripeljali v Zagreb, sem naročil prevozniku, naj bo vsaj ob petih zjutraj s svojim avtom pod tem in tem oknom te in te hiše v tej in tej ulici na Jesenicah. Naročil sem tudi tri delavce, ki naj bi klavir naložili, kateri so bili tudi točno ob uri na mestu. Toda, tovarniška sirena je naznanila, da je ura šest in čez uro pozneje, da je sedem, o

Stara jeseniška postaja — sedaj obnovljeni laboratorij in konstrukcije KID

tovornem avtomobilu nikjer nobenega puha. Nosači so se jeli dolgočasiti in jeli spraševati, katera je najbližja gostilna in če je morda že odprta. To povpraševanje je bilo vedno glasneje, tako da ga tudi jaz nisem mogel in smel preslišati. V nadi, da bo avto vsak hip tu, sem nosače povedel v najbližjo točilnico na ta »kratkega«, ob katerem je bilo čakanje precej znosnejše kot pa zunaj ob klavirskem zaboju. Nosači so kmalu pričeli peti, in to brez spremljave na klavirju. Ker pa pregovor pravi, da moraš z volkovi tuliti, sem tudi jaz zastavil s svojim basom, tako da je bil kvartet tudi res vreden tega imena. Natakario smo tolikrat klicali, da je le še malo manjkalo, pa bi nam bilo popolnoma vseeno, ali avto pride danes, včeraj, ali pa jutri ali pa sploh nikoli.

Zdaj pa reci in piši, avtomobil je priropotal s točno štiriurno zamudo, toda vozač je imel kaj enostaven izgovor, češ da je po vsem blejskem okolišu nabiral posamezne zaboje, košare, v Lescah naložil par tisoč kilogramov verig, plugov itd., sicer se tako dolga vožnja ne izplača. Toliko da je še ostalo prostora za naš nesrečni klavir. Naloženo je bilo kaj hitro, sedel sem poleg vozača kot spremljevalec, motor je zabrnel, kratko slovo od Jesenic in že smo drveli mimo Senožeti, in to s tako naglico, kot da bi hoteli dohiteti vso štiriurno zamudo.

Od Žirovnice do Otoka je po »vzorini« cesti polni kotanj, sličnih granatnim lijakom, motor odskakoval, da so strune v klavirju venomer brnele. Trajen spomenik si bo postavil, kdor bo ta del ceste moderniziral. Motor se je unesel, jaz od-

dahnil, ko smo zavozili na polasfaltirano cesto pri Mošnjah, odslej je šlo vse hitreje. Pri »Franku« v Podbrezjah se mi je zdelo, da motor cvili, cviljenje pa je prihajalo le iz moje notranjosti zaradi preobilega zakladanja s »kratkim« pri dopoldanskem čakanju in se je zdaj s cviljenjem oglašala temu primerna žeja. Vozač pa je bil energičen ter strumno gledal na nasprotno stran ceste, ko smo vozili mimo staroslavne gostilne. Tudi v Kranju se nismo ustavili, dasi napravijo v gorenjski metropoli postanek celo mednarodni brzovlaki. Na Gaštejju smo zavili na loško cesto, ker je glavna zaprta. Ko bomo klavir vozili iz Zagreba nazaj na Jesenice, takrat, vsaj upajmo tako, bomo drveli že po novi moderni glavni cesti.

Pri Jepci smo bili na betonirani cesti, po kateri se je vozilo, da je bilo veselje, žal, da je takšnega veselja le prehitro konec. Tu je naš vozač srečal svojega gospodarja in ta mu je skoraj vsilil pripravo za dviganje avta, »za vsak primer«, kot se je izrazil. Kako bi bilo brez te priprave, bomo videli pozneje, zdaj naj omenim le toliko, da bi brez te najbrže klavir še danes ne bil na cilju.

Ljubljanski mitničarji so nas ustavili ter hoteli pripadajočo mestno dohodarino. Jok, ne boš, mi vendar ne ostanemo v mestu, marveč jo takoj odrinemo naprej. Vseeno, plačati je bilo treba, obenem pa so mi izročili potrdilo in na Dolenjski cesti plačani znesek zopet vrnili.

Od pamtiveka so se gorenjski »furmani«, prišedši v Ljubljano, ustavljali pri »Figovcu«, kar so najbrže tudi šoferji povzeli po svojih prednikih, četudi ti vo-

zijo z večjimi konjskimi silami, kot pa so to delali vozniki. Pri »Figovcu« pa imajo na ponudbo takšne dobrote, da, ko sem zopet prišel na dvorišče gostilne, nisem poznal, kateri je naš avto in če bi ne bilo klavirja na njem, bi bil skoraj gotovo zasedel kako drugo »brno« in se z njo povlekel v kakšno neznano smer.

Ker je pričelo rostiti, smo ves težki tovor prekrili s plahto, katere pa se je držala še češpljeva mezga. Naš šofer je namreč prejšnji dan prevažal pet ton češpelj, namenjenih za prekuho, pa ne marmelade, marveč slivovke.

Za mano ostani, Ljubljana,
Ni takega mesta nikjer,
Če sreča nam vso pot bo dana,
Se vidiva zopet zvečer.

Kakor vidite, se je zaradi Figovčevih dobrin odprla pesniška žilica in lahko bi bil spesnil celo vrsto kitic, nanašajočih se na Suhi bajer, mimo katerega smo se kmalu peljali, potem na Krim, Ljubljansko Barje, Šmarje, Višnjo goro, če bi me pri tem poskusu ne bil motil sila zgovorni šofer, ki je sicer trdil, da je pil v Ljubljani samo malinovec, verjeti mu pa tega vendar nisem mogel. Pravil je o svojih doživljajih ob raznih vožnjah, da še nikoli ni imel karambola, da je že prevozil ne vem koliko tisoč kilometrov, da pozna vsak ovinek, vsako vas, da, celo vse vaške pse, ki se zaletavajo v avtomobile. Zagotavljal je, da bomo v Zagreb prispeli brez »efekta« ter da se bom še danes lahko vračal z vlakom proti domu.

Ko smo imeli Novo mesto že za seboj, nam je prišla nasproti kmečka ženica, ki je na vrvi vodila lepo rejenega junčka. Ta je naenkrat postajal vedno bolj plašen, končno pa jo ubral s kmetico vred čez travnik. Čudno, da vprav naš avto tako plaši, pa smo kmalu našli, kaj je bilo temu vzrok. Plahta, ki je pokrivala naloženo blago, je nekako popustila in tako se je veter lahko nemoteno zaganjal v njo, da je iz te nastal nekakšen majhen Zepelin. Zato zbežnost volička. Vozač pa je pripovedoval, da to še ni nič, ter da je na svojih potih povozil že marsikatero malo živalco, češ da radi male putke ali psička vendar ne bo ustavljal težak tovorni avto. Ne vem, ali je to namenoma povedal, ali pa je bil zgolj slučaj, da je komaj pol ure zatem, ko smo že prevozili mejo dravske in savske banovine, prikoracal čez cesto trop gosi, naš šofer pa ni niti malo pritisknil na zavoro ter z vso brzino vozil dalje. Če in koliko gosi je obležalo na cesti, nismo utegnili ugotavljati, tudi bi ne bilo priporočljivo kaj takega poskušati.

Tik pred Samoborom pa je naš avto naenkrat pričel »šepati« in kmalu smo ugotovili, da je zadnjemu kolesu duša ušla, kot pravijo šoferji, kadar pnevmatika popusti. Nič hudega, saj imamo rezervno kolo, četrto ure, kvečjemu pol, pa bomo spet na »konju«, tako sem si mislil. Pa sem delal račun brez... šoferja, kajti, tudi rezervno kolo je bilo brez »sapca«. To je pač že precejšnja mera lahko miselnosti, da ne rečem, zanikrnosti. — Sreča, da smo imeli vsaj vsiljeno pripravo za dviganje avta s seboj, sicer bi bili morda kar na klavirju prenočili.

(Konec prih.)

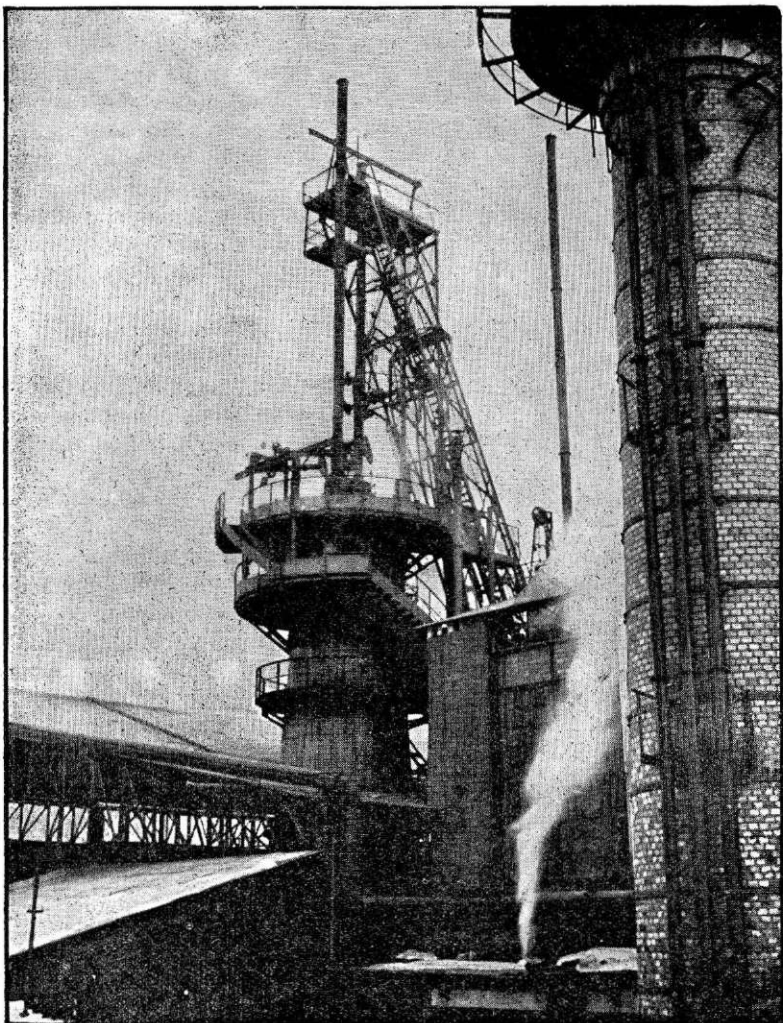

Foto: Smolej

Brez investicij in zaupanja ni podjetnosti

Moderni plavž na
Jesenicah — znak
nove dobe v go-
renjskem železar-
stvu

Izlet plavžarjev v Rovte

Dolgo po tem, ko so ostali obrati že izvedli svoje izlete, se odločijo posade »večnega« ognja za svoj obratni izlet. — Čisto pod oktober, ko začnejo pobočja planin spreminjati barve v tisočere nianse, ko dahne v planine tisto veličastno tiho jesensko ozračje in tisti mir, ki ga ne dasta ne pomlad ne poletje, prirejajo naši plavžarji svoje izlete na planinska pobočja. Lansko leto so obiskali Valvasorjevo kočo, nekdanjo rudarsko postojanko pod Stolom. Tisti izlet je bil tako lep, da ga ne bodo pozabili. Letos so plavžarji s svojimi družinami izbrali Rovte — vsem planincem poznano gostoljubno planinsko gostinsko obrt »Pri Jerci«, katero vodi sestra poznanih planinarjev Čopov.

Rovte so planinska pokrajina, položena desno in levo od potoka Jesenice. Medtem ko so ob nižjih legah poraščene z bujnim smrekovim lesovjem, se podaljšuje v zgornjem delu v čisto planinska pobočja Golice in Rožce. Ves ta kraj hrani tisoč lepote in največja med njimi je mir, planinski mir in kristalno čisti zrak, ki se razkošno razprostire posebno v jesenskih dneh. Vsaka pot k Sv. Križu je pravo romanje v mir. Tista družba, ki misli tam primitivno nastopati, krokati in tuliti, dokazujoč svojo »nerovtarsko« vzgojo, se tu zmoti. Čisti planinski zanos ne prinese žalitve lepote in vsakemu razgrajalcu poda pod nos ogledalo njegove vzgoje s prvim odmevom. Rovte pa rade in gostoljubno sprejmejo posameznike, družine in vesele družbe ter jih obogatijo z razpoloženjem. Taka družba, ki je šla od dela na par ur miru in razvedrila v planinski kraj, je bila tudi družina sode-

lavcev plavža. Človek bi rekel, da plavžarje nekaj podzavestno vleče v kraje, kjer so nekoč obratovali rudniki. Lansko leto so obiskali kočo pod Stolom — ali so vedeli, da je stara Valvasorjeva koča nekdanja rudniška hiša KID. Letos so šli v Rovte, tje, od koder so stoletja vozili železno rudo v jeseniške plavže.

Plavžarji dveh posad so se s svojimi družinami zbrali pri Jerci šele proti opoldnevu, nekateri pa šele popoldne. Tako je delo pri visoki peči. Malo je prostega časa, kajti obrat je neprekinjen in izmena sledi izmeni. Vendar živi med plavžarji zavest skupnosti in ta njihov izlet je to skupnost ne samo pokazal nego je triumfal. Zbrali so to bližnjo postojanko prav radi časa, kajti, mnogi so se z izleta morali vrniti takoj zopet k delu. Radi tega je izlet plavža še večjega pomena, ker so ga izvedli tako rekoč v odmoru izmen. Jeseniški plavžarji ob tej moderni visoki peči še nimajo tradicije, toda ustvarjajo si jo postopoma. Ta izlet je potrdil skupnost plavžarskih posad. Prišli so otročki z materami, prišli plavžarji od vseh mogočih del od oskrbi visoke peči, prišli mojstri in uradniki. Ves izlet je vodil sam obratovodja g. inž. Turk. Po zakuski, ki jo je gostinska obrt res gostoljubno pripravila, so izletniki bivali

na tratah in uživali jesenski popoldan v planini. Med izletnike je prišel tudi zastopnik inšp. dela gosp. Bernhard. — Razvila se je prisrčna zabava ob besedi, pesmi in godbi. Posebno moramo omeniti odlične godbenike na plavžarskem izletu: 4 harmonike in violina — vse v rokah prvovrstnih godbenikov. Nekak kapelnik vseh godbenikov pa je bila 15 letna gđ. Kelihova z Javornika. Poleg obvladavanja instrumentov ima lep glas in vesel nastop. S neumornim igranjem in petjem je pripravila izletnikom radostne ure.

Izletnike je obiskal tudi ravnatelj g. dr. inž. Klinar z go. soprogo in jim želel prijetno razvedrilo. Še enkrat pa jih je obiskal zvečer, ko se je vračal od Sv. Križa. Gospod ravnatelj z gospo je ostal z izletniki dolgo v večer, se z njimi pogovarjal in veselil. Tehniški vodja naše industrije ne pozna samo tehniškega ustroja železarne, nego kot domačin tudi našega človeka. Začel je s plavžarji in vodil pesem »Al me boš kaj rada 'mela...« in še toliko narodnih in domačih slovenskih pesmi, katere je kot študent prepeval po teh dolinah in planinah pred davnimi leti in na katere ni pozabil nikoli v svetu. Njegova gospa je pobrala malčke v avto in jih peljala domov. Gospod ravnatelj je še posebej prispeval izletnikom za priobližske oskrbe.

Lep je bil izlet plavžarjev, lep in prisrčen. Plavžarji si gojijo svojo družabno tradicijo.

Naloga Slovanov

V Rigi je pred kratkim izšla knjiga »Europa und die Seele des Ostens« (Evropa in duša vzhoda). Napisal je to knjigo znani nemški znanstvenik V. Schubert. Pisec razpravlja o raznih političnih, kulturnih in socialnih pokretnostih tekom zadnjih stoletij v Evropi in izreka o njih svojo sodbo. Med drugim poudarja tudi tole: »Šestnajsto stoletje sta obvladali Španija in Italija, v sedemnajstem stoletju, ki so ga krstili za »veliko dobo« so imeli prvo besedo Francozi, nato so prevzeli vodstvo Nemci, nazadnje pa Angleži. Veliki dogodki, ki se napovedu-

jejo, bodo dvignili na površje Slované in jih usposobili, da bodo oni imeli odločilno besedo v svetovnem dogajanju. Marsikateremu bo to neprijetno, toda to je zgodovinska nujnost, ki se ne da zadržati, še manj pa preprečiti. Bodoča stoletja pripadajo Slovanom. Zapad je dal človeštvu najdovršenejšo in najsposobnejšo moči tehnike, državne uprave in prometa, ali ukradel mu je dušo. Naloga Slovanov je sedaj, da vrnejo človeštvu — dušo! — Tako je zapisal nemški učenjak in filozof V. Schubert.

Razno

Koliko sladkorja bodo letos pridelale razne države. Letošnji pridelek sladkorja cenijo mednarodni gospodarski krogi takole:

Država	lani	letos
Nemčija	2150 ton	2400 ton
Protectorat	520 "	525 "
Francija	850 "	1150 "
Belgija	195 "	280 "
Madžarska	127 "	155 "
Holandija	213 "	255 "
Danska	191 "	225 "
Švedska	291 "	307 "
Poljska (kakor je bila)	546 "	630 "
Italija	395 "	445 "
itd.		
Evropa skupaj	6471 "	7717 "
Rusija	2300 "	2300 "

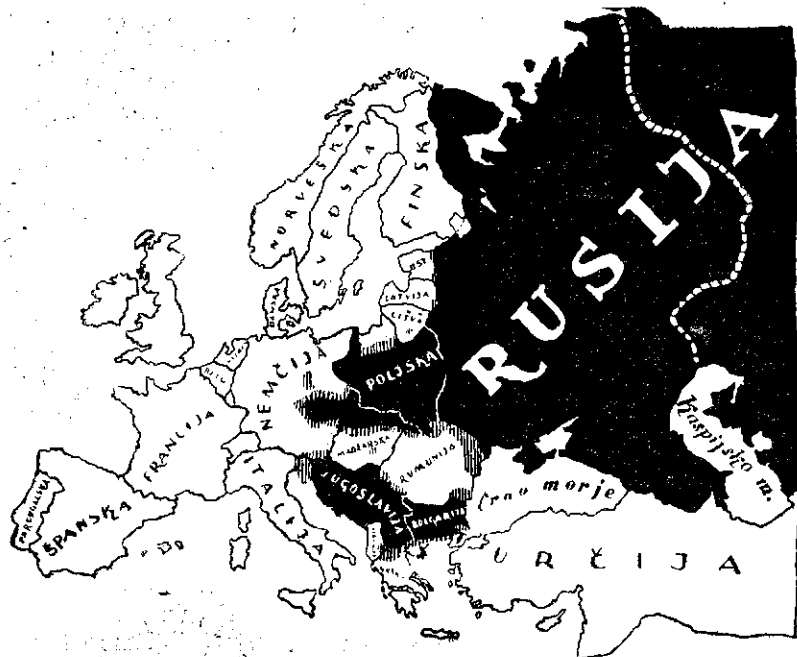
Zveza naših sladkornih tovarov je izjavila, da se cene sladkorju ne bodo dvignile, kar se lepo sliši. O znižanju cen ni več govora.

Visoka peč v Capragu je pričela obratovati. Poleg visokih peči v Varešu, na Jesenicah, v Majdanpeku in Topuskem, je bila sedaj zakurjena še visoka peč v Capragu. Letna kapaciteta te peči znaša le 20.000 ton surovega železa. Rudo bo dobivala iz Ljubije ter iz okolice Prijedora, koks pa iz Češko-Moravske.

Hranilnih vlog imamo v državi nad 11 milijard dinarjev. V začetku vojne so ljudje hiteli po denar; bali so se, da bi zopet ne zmrznili. Denar zopet prihaja nazaj. Ko bo list izšel, bo morda že mir, takrat pa bomo to vest pripisali spominom.

Proizvodnja zlata in platine — teh najdražjih kovin je v Abesiniji zopet napredovala. Samo platine so pridelali v teku enega leta 200 kg. Ta količina baje zadostuje za vse potrebe velike Italije.

Slika kaže, kje vse živijo Slovani. Črtkana polja kažejo, kje živijo pomešani z drugimi narodnostmi

Dr. ing. Herman Klinar

eno leto ravnatelj železaren KID

Letošnjo jesen (točno 14. septembra) je minulo leto, odkar je prevzel odgovorno mesto tehniškega ravnatelja gorenskih železaren domačin g. dr. ing. Herman Klinar.

Na to mesto je prišel iz 20 letne prakse v svetovni železarski industriji, kjer je zavzemal vodilna mesta. Po referatu na kongresu inženirjev leta 1932. so ga povabila največja železarska podjetja v bridški Indiji v Jameshedpuru, kjer je deloval 6 let.

Ob njegovem prihodu so bile prilike naše železarne težke. Gospod ravnatelj jih je na kratko omenil v svojem prvem nagovoru delavskim delegatom, ko je rekel: »Opozoriti vas moram, da se nahaja naša industrija v ne najbolj rožnatem položaju. Toda delajmo skupaj, pustimo politiko in poznamo samo delo, bodimo prijatelji, ker le tako bomo v doglednem času uspeli...«

Po enoletnem delovanju je novi ravnatelj svojih uspehov lahko vesel in z njim vsa naša delovna skupnost. V težkih časih, kot so, je delo zagotovljeno do vseh onih možnosti, ki morejo biti odvisne od človeka sploh. Številni odpuščeni so se vrnili na delo, popravile so se mezdne prilike, delavnice in tvornica sploh so dobile lice čistote in reda, svež obraz dobivajo zgradbe KID po vsem mestu, podprta so stremljenja telesne kulture in športa železarskih sodelavcev — vse delo je zadihalo organizirano in v smernicah v cilju kvalitete in zagotovitve dela za sedanjost in bodočnost.

Čas je prinesel najhujšo preizkušnjo — vojno. Povečal je težave, skrb in odgovornost, a storjeno je in bo za zagotovitev dela vse, kar more človek storiti. Gospoda ravnatelja vidimo dnevno, ko zapuša pisarno dve uri po uradnem času — to je pomnoženo delo za obstoj železnih Jesenic.

Na uspešno bodočnost!

Srečno!

Ing. Drago Matanović, Ljubljana:

Nasveti za zatemnitev domov, cest, trgov, obrtnih in industrijskih delavnic pri zračnih napadih

(Iz ciklusa predavanj Komiteja tehn. dela)

V bodoči vojni se bo sovražnik posluževal najmodernejšega orožja, to je, aviacije, v čim večji meri. Z zračnimi napadi bo skušal razrušiti v zaledju sovražnika važnejše objekte, kakor so mostovi, železnice, tovarne itd., z druge strani pa bo skušal z napadi na naselja demoralizirati prebivalstvo. Jasno je, da se moramo ubraniti teh zračnih napadov, pri čemer razlikujemo dve vrsti odbrane. Pri aktivni zaščiti skušajo avioni-lovci napasti prihajajoče sovražne bombarderje in jih prisiliti k povratku. Naloga pasivne zaščite pa je, da otežkoča, če že ne onemogoči sovražniku uspeh.

Zračne napade pričakujemo lahko podnevi ali ponoči. Podnevi je za napadalec vsak cilj znatno bolj viden, vendar se tudi nje bolj vidi in nudijo lastnim avionom-lovcem in protiavijskim topom dober cilj. Če razpolagamo z zadostno učinkovito protiletalsko artilerijsko obrambo, potem je verjetno, da bo skušal sovražnik prileteti ponoči neopažen pod zaščito teme do cilja. Naloga protiavijskega topništva je tedaj otežkočena, ker cilj ni viden, temveč ga je treba osvetliti z reflektorji.

Pričakovati moramo tedaj, da se bo vršilo veliko število zračnih napadov predvsem ponoči. Zato je neobhodno potrebno, da skrbimo za popolno zatemnitev mest in važnejših industrijskih objektov, oziroma najbolj pravilno, za popolno zatemnitev tako, da onemogočimo sovražniku orientacijo. Ker pa bomo morali računati v eventualni bodoči vojni na vsak način stalno z zračnimi napadi, bo morala biti zatemnitev trajna. Pri taki trajni zatemnitvi pa imamo vsekakor tudi veliko nedostatkov. V temi se ne da delati, medtem ko je na vsak način potrebno, da delajo nekateri objekti vključ zračnemu napadu, ali pa vsaj tedaj, ko ne pričakujemo neposredno napada, veliko število tovarov bo ravno v vojnem času najbolj zaposlenih in si takrat ne smemo dovoliti, da bi tovarne kar ustavile delo. Promet se vrši težje, čeprav je neobhodno potreben.

Zatemnitev mora biti tedaj nekaj kompromis, ki naj onemogoča sovražniku iz zraka orientacijo oziroma spoznanje začelnega cilja, na drugi strani pa naj bo taka, da dovoljuje orientacijo tudi ponoči na cestah in delo doma in po možnosti tudi v tovarnah.

Preden hočemo obravnavati posebna zaščitna sredstva glede zatemnitve, moramo na vsak način pogledati, od česa zavisi vidnost razsvetljenega mesta.

Prav gotovo se je že vsakdo izmed nas približal s hriba na primer z vlakom ali avtom kakšnemu večjemu, dobro razsvetljenemu, niže ležečemu mestu. Če se mu približamo tako preko hriba, vidimo pod seboj mesto, oziroma samo posamez-

ne svetilke kot svetle točke. Te svetilke vidimo nanizane drugo poleg druge in sledijo prometnim žilam. Razsvetljenih cest ne vidimo, niti razsvetljenih hiš itd., v kolikor niso hiše posebej razsvetljene v svrhu dosege posebnega efekta, kakor na primer včasih naš ljubljanski grad. Nadalje vidimo neki svetel odsev v zraku ali oblakih. Seveda vidimo tudi večje svetlobne reklame, izložbe itd., ki pa imajo itak nalogo opozoriti nase. Razume se pa tudi, da bi se take svetlobne reklame, svetleči napisi in osvetlitve stavb v času vojne nevarnosti itak takoj izklopile tako, da s temi svetlobnimi reklamami in osvetlitvami vnaprej sploh ne računamo.

Od daleč vidimo samo neposredno izžarevanje žarkov, to je vidimo one luči, ki od blizu več ali manj slepijo. Svetlobna jakost virov svetlobe mora biti močna, če naj bo vidna na daljavo. Zato tudi od daleč ne razpoznamo razsvetljene površine ceste, ker je cesta običajno zelo malo razsvetljena na primer največ do 20 luksov razsvetljenosti. Če bi tedaj zakrili svetilko tako, da izžareva svetlobo samo v spodnji polovici navzdol, potem so tako razsvetljena mesta iz zraka že znatno manj vidna, ker svetilke ne izžarevajo svetlobe neposredno navzgor in tedaj iz zraka niso ponoči vidne. Vendar moramo upoštevati še naslednje: površina ceste je običajno hrapava in odbija svetlobo popolnoma difuzno, ker ima razmeroma majhno refleksijsko zmožnost. To pa velja le v suhem vremenu. Mokre ceste, predvsem mokre asfaltirane ceste, odbijajo žarke usmerjeno tako, da postane v takem primeru cesta sama vidna iz zraka, oziroma pravilneje rečeno, postane vidna svetilka zaradi odseva ceste. Iz tega razloga ne zadostuje, da uporabljamo svetilke z navzdol usmerjeno svetlobo, temveč moramo uporabiti popolnejšo zatemnitev, in sicer tako, da iz zraka niso vidni direktni žarki vira svetlobe, niti preveč osvetljene ploskve, niti ne sme obstojati možnost, da vidimo direktno izžarevane žarke virov svetlobe skozi refleksne ploskve.

V primeru nevarnosti zračnih napadov bo cestna razsvetljava skoro popolnoma ukinjena. Ker moramo računati vedno z zračnimi napadi, bo v primeru vojne zatemnitev v večini krajev stalno stanje in je skrbeti tedaj za to, da je promet vključ temu možen. Normalno cestno razsvetljava ugasnemo. Namesto nje lahko uporabljamo cestno razsvetljava, ki daje zelo slabo odsevno luč in to samo na važnejših križiščih.

(Dalje prih.)

Naša zunanja trgovina tako na eni strani z Anglijo in Francijo, kakor na drugi strani z Nemčijo — ne bo popolnoma nič trpela. Mi bomo dobavljali enim in drugim kar moremo, pa naj se tisti tepejo ali pa med seboj mirno živijo.

ZNAKI PO NAŠIH OBRATIH

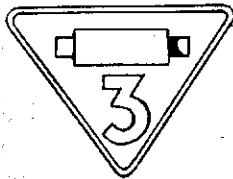
Prinašamo pregled značk za sodelavce po posameznih obratovalnicah KID. Znaki so izdelani za večino obratov z enotno obliko in se po številkah delijo dalje na posamezne manjše skupine, kakor je spodaj označeno. / Znaki so izdelani v barvah

tako, da imajo rdečo barvo znaki vroče delujočih obratov, modro barvo znaki hladno delujočih obratov ter rumeno, zeleno in belo barvo pomožni obrati KID. / Znaki so izdelani tako, da je ponazoritev dela označena že na samem znaku.

Plavž

1. visoka peč
2. pražarna
3. rudarna
4. skl. Hrenovica

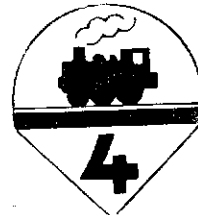
Javornik I.

1. težka in groba pločev. proga
2. lahke proge
3. adjustaža
4. naklad., skladišče
5. plano, tehtnica, magnetni žerjav
6. brusilci valjev

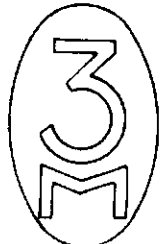
Žičarna in sor. obrati

1. žičarna
2. pocinkovalnica
3. žarilnica
4. lužilnica vitr.
5. sklad. in adjustaža
6. hladnovaljarna
7. žebeljarna
8. zavijalnica

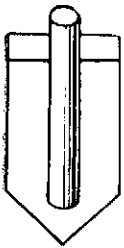
Železniški oddelek

1. kurilnica
2. promet
3. vozovna delavn.
4. proga Jesenice
5. proga Javornik
6. prom. osebje Jvk.

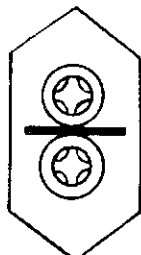

Martinarna

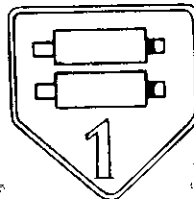
1. martinarna
2. generatorji
3. škarje, stiskaln.
4. razbijalnica
5. zidarji
6. apnenica

Cevarna

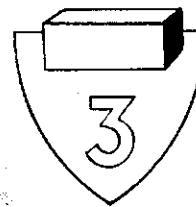

Žična valjarna

Javornik II.

1. valjarna
2. pocink. lužilnica
3. adj. debele ploč.

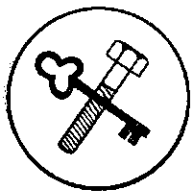
Opekarna

1. mlini
2. peči
3. oblikovalnica

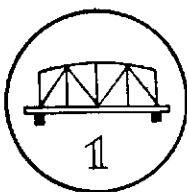

Ekonomat

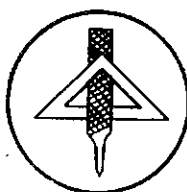
1. nepremična sl.
2. premična sl.
3. kamnolom

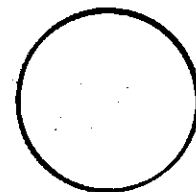
Mehanična delavnica

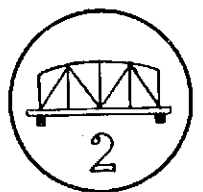
Kotlarna I.

Vajenska šola

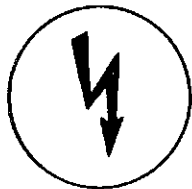
Posebna skupina

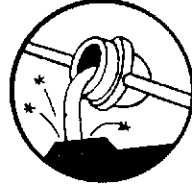
Kotlarna II.

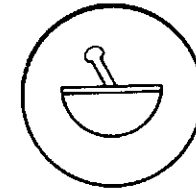
Kovačnica

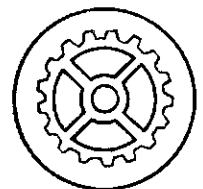
Elektro-oddelek

Livarne

Laboratorij

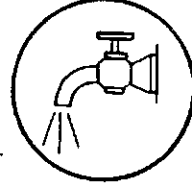
Parna centrala

Mizarna

Centr. skladišče

Instalaterji

Tesarna

OPOMBA:
Osnovna barva
teh značk je
rumena

ZAHVALA

Ana Rozman, vdova po umrlem Francetu Rozmanu, topilec v martinarni, se v svojem in v imenu vsčga sorodstva najtopeje zahvaljuje vsem sočustvujočim, zlasti g. šefu martinarne inž. Rekarju, g. zdravnikom, g. delovodjem, g. sodelavcem, ob priliki izgube dragega nam soproga, očeta, strica, in za častno spremstvo. Vsem Bog plačaji!

Ana Rozman.

Gospodarske novice

Svinje so požrle breskve. Zaradi blokade baje precej trpi holandska industrija konserv. Večina poznanih holandskih tvornic je morala zapreti obrate radi pomanjkanja premoga. Čuti se velika škoda. Posebno so obrodile breskve, toda tvornice konserv jih ne kupujejo. Sedaj krmijo breskve svinjam. Torej svinje imajo precej koristi od vojne.

Francoski svilarski industriji slaba prede. Največji dobavljalec svile za Francijo je bila Kitajska. Sedaj so pa te štrnce zmešali Japonci, ki potrebujejo svilo zase, saj je poznano, kako se v svilo oblačijo njihove lepote. Francija bo morala gojiti čim več kokonov sama. Povečana pa bo tudi dobava svile iz Italije.

Hvaležnost carski Rusiji. Ko je bil slovanški živel na jugu v denarnih težavah, mu je pomagala Rusija. Ko je bila Srbija napadena leta 1914., se je zanj zavzela carska Rusija. Ruski car je riskiral vojno, je riskiral revolucijo in življenje, da je šel na pomoč Slovanom na jugu. Tega ne smemo pozabiti carski Rusiji, piše neki buletin in pravi, da naj ne hitimo po madžarsko. Po madžarsko hiteti se baje pravi, sklepati prijateljstva po vetru.

Smo že začeli z vojnim gospodarstvom. — Poznano je, kako smo v prejšnji vojni nabirali koprive in jih nosili v skladišča v šole za neke vojne potrebe baje. Sedaj v Nemčiji pričnajo zbirati stebila zunanje krompirjeve rasti (krompirjevo havdo), iz katere bodo delali časopisni papir. Vojne so torej zato tu, da je na zemlji slabše.

Prvi koks iz bivše Poljske — prispe k nam. Iz bogate Šlezije, katero je seveda tudi zasedla Nemčija, bomo dobivali metalurški koks. Koks bo torej dovolj in še dobrega. Koks je iz okolice Katowic.

Turški tobak za Poljsko roma nazaj. Poljska je nakupila v Turčiji veliko tobaka. Po njenem zlomu je vse narobe. Turki so potegnili tobak, ki je bil že na poti — nazaj in sedaj vprašujejo, kdo bo plačal prevozne stroške. Koliko je še takih vprašanj, ki so na prvi pogled velika in važna, v zgodovini pa malenkostna.

Romunija ima nafte še za 25 let. Kaj pa bo potem. Gotovo bodo za ta čas iznašli kake druge surovine za pogon. Po naši pameti bi bilo najbolje, če bi se izpopolnjevala veda akumulatorjev, torej elektrika v konservah.

Premalo razumemo Poljake. Svoj dom je težko zapustiti, vsak ga rad brani in to zelo močno. Sedaj pa se sliši, da nekateri zamerijo Poljakom, da so svoje domove prežilavo branili. Postavimo se v položaj, da bi naš dom kdo napadel, vsak bi ga branil in to najbolj odločno. Taka zamera Poljski je odveč.

Cena železa v Belgiji se je zelo dvignila.

Industrija železa Guštanj-Ravne preseli svoj upravni sedež v Beograd. Zastonj se taka stvar gotovo ne napravi. Treba bi bilo enkrat začeti ankete, zakaj se uprave podjetij selijo na jug, kaj je tam ugodnejše in potem tisto ugodno ukreniti tudi za našo revno Slovenijo. Bolj potrebujemo tega kot pa govorov.

Od kod je Nemčija uvažala železno rudo pred začetkom vojne. Nemčija je lansko leto uvozila 22 milijonov ton železne rude. Največ je uvozila železne rude iz Švedske, potem iz Francije, potem iz Španije, dalje iz Norveške, Amerike itd. Sedaj bi morala postati glavni dobavljalec edino Švedska, kajti o možnosti po-

moči iz Rusije dvomijo Nemci sami. Rusija sama potrebuje vso, kar pridela v tej panogi in še stalno jadikuje, da produkcija ni dosti velika.

Novice opomini iz sodobnega življenja

Velikanske skrbi. — K vsej nesreči radi vojne pa še te skrbi. Razni posamezniki in odbori letajo naokoli vsi zaskrbljeni, kako bodo mogli organizirati plesne vaje. Zelo važno je tudi, kateri plesi so trenutno moderni, da bi plesne vaje ne zaostale. Dvorane je treba in godbe in toliko stvari, potem pa še dovoljenja. Oblasti ne razumejo te važnosti in tako počasi delajo, kot bi bil to čisto navaden posel. Nov ples se obeta — tak, ki zvija telo malo bolj na desno, ga drsi po levi nogi naokoli in kolena morajo biti pri tem navznotraj upognjena, hrbet pa na cik-cak v lahmem zanosu. Tak ples in ta važnost, pa tako malo razumevanja. Plakati in vabila morajo biti dotiskana do datuma, tiskarnar pa, kot bi bil nor, tiska še natise za »Schmoll« kremo in pravi, da ni bilo časa. Novi ples pa je že tu, tisti, ki drsi po levi nogi, zvija telo in pri tem mora biti desno oko pomalo zaprto, levo pa naravnost nad težiščem in tako dalje, razumete, ali ne! — Koliko je bolj nujnih stvari, kjer bi lahko delali tisti, ki mislijo na take stvari. — Toda, kako koristno bi šele na zemlji bilo, če bi ljudstvo prenehalo s klanjem na frontah, z uničevanjem gospodarstva in kulture, pa bi magari ustanavljalo same plesne odbore.

Za naše gospodinje

Jetra z zeljem.

Telečja jetra narežemo na precej debele režnje, jih opoprmo in zelo na hitro opečemo na masti, toda ne preveč. Zelnate liste osnažimo, jim izrežemo kocene in jih poparimo s slaninim kropom. V te liste zavijemo potem jetrne režnje. Nato zarumenimo na masti, v kateri smo bili opekli jetra, na drobno se-sekljane čebule, pridenemo popra, soli in žlico paradižnikove mezge, vse skupaj dobro zdusimo in denemo potem na to mast v zelje zavita jetra, na vrh pa koščke slanine ter pečemo v vroči pečici približno četrt ure, dokler ne postane slanina rjavkasta.

Stuffato.

Kos govedine potolčemo, preslanimo, osolimo in opoprmo. Nato vržemo v kozico nekaj lavorjevih listov, veliko čebulo, v katero zapičimo več nageljnovih žbic, košček narezane zelene, dve zmečkani sardeli, malo popra in kumine, nazadnje pa meso in dve žlici masti. To potem dušimo in prilijemo, ko začne meso rumeneti, kozarec rdečega vina. Če meso še ni popolnoma mehko, ko vino prevre, prilivamo po malem še juhe. Omaka mora biti precej gosta. K mesu serviramo makarone s parmezanom.

Malo kozmetike

Nega ženske roke.

Stara izkušnja nas že uči, da sta lepota in zdravje dva pojma, ki sta si zelo blizu. Seveda moramo misliti pri tem pristno, resnično, ne pa izumetničeno lepoto. Najočitnejša je ta primerjava pri roki. Lepa roka je zdrava. Grda roka hitro oboli, zelo je sprejemljiva za razna vnetja.

Kako pa poskrbimo za roko, da bo lepa in zdrava.

Naiprej moramo poskrbeti, da bo voda, kjer se bomo umivali, mehka, to se pravi, da ne bo vsebovala preveč apnenca. V vrč vode

denemo zvečer malo žličko jedilne sode ali boraksa. Voda naj čez noč stoji, zjutraj pa jo izlijemo oprezno tako, da bo usedlina ostala na dnu. Ali pa zlijemo v vsakega pol litra vode žlico glicerina.

Zene, ki imajo občutljivo kožo, naj se ne umivajo nikoli tik pred odhodom z doma. Roke naj si vselej po umivanju dobro otarejo z mehko brisalko. Da odstranijo poslednje sledove vlage, naj si potem namažejo roke še z glicerinom in še enkrat obrišejo z brisalko. Glicerin namreč zbira vlago in zato je prav dober kot sušilno sredstvo po umivanju. Vendar pa vzlic že zakoreninjenemu prepričanju ni priporočljiv za mazanje razpokanih rok.

Koža postane namreč voljna samo tedaj, če jo namažemo s kakšno mastno kremo. Kremo razmažemo zvečer po koži, in sicer precej obilno, jo vdrgnemo v kožo, in si nataknemo na roke kakšne stare rokavice, da se posteljno perilo ne zamaže.

Če ima človek zelo občutljive roke, naj nosi zmeraj ob vlažnem in hladnem vremenu ne pretesne volnene rokavice, čeprav niso prav lepe in moderne.

Za dobro voljo

Nevarnost okuženja.

Učitelj je razlagal otrokom, kako je nevarno poljubljati živali, ker se s tem prenašajo bolezni.

Takoj je vprašal učence, ali pozna kdo kak podoben primer.

Oglasil se je Branko:

Da, prosim; naša teta je vedno poljubljala papigo...

In ... papiga je poginila!

Na sodišču.

Po končani obravnavi opominja sodnik obsojenca:

»Torej upam, da vas tu ne bom več videl!«

»Ojej!« se začudi obsojenec, »Gospod svetnik gredo v penzijo?«

Ljubezen.

Štirideset let sem že poročen, in vsak večer ostanem lepo doma pri ženi.

To je ljubezen!

To ni ljubezen, to je revmatizem...

Prav res.

V neki družbi govore o nesrečah.

Pravi Janko:

»Zakaj pa je prav za prav več avtomobilskih, kakor železniških nesreč?«

Odvrne Srečko:

»Ali ste že kdaj slišali, da bi bil kurjač poljubljaj strojevodjo?«

Računski talent.

Moj mož je računski talent, matematični genij!

Če vidi na primer čredo ovac, vam v dveh minutah pove, koliko je živali.

Ni mogoče! Kako pa to napravi?

Cisto preprosto. Prešteje noge in deli potem s štiri!...

V cirkusu.

Med predstavo pokliče krotiteljica svojo ga največjega leva k sebi.

Poslušno pride in ji vzame košček sladkorja iz ust.

»To znam jaz tudi!« se oglasi mlad gospod iz prve vrste.

»To bi pa skoraj dvomila« meni krotiteljica.

»Res«, odvrne vneto mladenič. »Prav tako kakor lev...«

*

Gospod šef se je nekoliko sporekel s knjigovodjo.

Naposled je zagrmel:

Torej, kako je prav za prav? Ali ste mor-da vi šef?

Vem, da nisem; je rekel knjigovodja.

No, torej, vidite, zakaj pa potem tako ne umno govorite?!...